

Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Факультет музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування

Дипломна робота

на здобуття ступеня

«Бакалавр» на тему:

ЖАНР МЕСИ В СУЧАСНІЙ МУЗИЦІ.

**ВИКОНАВСЬКО-СТИЛЬОВИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ РОБЕРТА «БОБА»
ЧІЛКОТТА «A LITTLE JAZZ MASS» - «МАЛЕНЬКА ДЖАЗОВА
МЕСА»**

Виконала студентка IV курсу
Козачок Юлія Валентинівна

Науковий керівник :

Докторка мистецтвознавства
Мазепа Тереса Лешеківна

Рецензент:

Старша викладачка кафедри
хорового та оперно-симфонічного диригування
Лисенко-Дідула Тетяна Станіславівна

Львів - 2021

Зміст

Розділ I Жанр меси – минуле та сучасне

1.1. Меса – з історії жанру.

1.2. Жанр меси у сучасній музиці.

Розділ II Виконавсько – стильовий аналіз твору Р. Б. Чілкотта «A Little Jazz Mass» - «Маленька джазова меса»

2.1. Життєвий і творчий шлях Роберта «Боба» Чілкотта.

2.2. Музично – теоретичний та виконавський аналіз «A Little Jazz Mass» «Маленької джазової меси» Р. Б. Чілкотта.

Висновки

Список використаних джерел

Розділ I

Жанр меси – минуле та сучасне

1.1 Меса – з історії жанру.

«Музика – посередниця між життям розуму і життям почуттів . Музика – це одкровення більш високе, ніж мудрість і філософія.»

Л.Бетховен

На даний час, як і за часи великого маестро - Бетховена, й надалі постає питання: «Як об'єднати широкі маси людей?» - відповідь очевидна – за допомогою музик». Тому в місцях віри, сили, релігії – прихожани почали поєднувати музику з Божим словом, і це дало свій результат, який з часом також потребував розвитку.

Одним із цих етапів розвитку став жанр - «меси» - він є одним із найдавніших родів духовної музики, його корені сягають початку нової ери на Землі. Якщо згадувати східну гілку християнства, то месу ми зможемо порівнювати з жанром літургії (літургія – це служба Бога, що відбувається з приношенням дарів) [4].

В залежності від певних обрядів ми маємо ряд різновидів католицької меси. Почнемо з двох основ – це ординарій – (текст, що виконується щодня), пропрій (текст , який виконується в залежності від циклу свят в році). Зазвичай співається «missa solemnis», «cantata» - висока , урочиста меса, та «missa baxta» - низька меса. Згадаємо й класичні види меси :

1. Requiem – (реквієм – «спокій») - заупокійна, траурна меса;
2. Коротка меса «brevis» - сюди входять тільки 2 розділи – «Kyrie eleison» та « Gloria»;

3. Меса – пародія (на основі мотетів, шансонів, мадригалів) і меса парафраза(відноситься до композиторів Нідерландської композиторської школи, писалися на основі декількох фраз з Святого письма).
4. Меса на «cantus firmus» (на основі техніки «твердого співу»);
5. Канонічна меса;
6. Органна меса;
7. Меса - кантата [2].

Якщо прослідкувати склад учасників , то він визначався від потреб часу, епох, церковної верхівки і закінчуючи баченнями авторів. Ми можемо відокремити такі підтипи меси – концертну месу і месу , що виконувалася строго по канонам церкви. В залежності від цього ми маємо різноманітні склади учасників. А поміж тим, багато різних питань, що виникатимуть з плином епох. А основні з них – «Чи можна поєднати музичні «новинки» (мікс жанрів, нові музичні інструменти, ітд), традиції ?». А про це - трохи згодом. Розглядаючи склад, то це здебільшого – холовічий хор, хор хлопчиків , юнаків і чоловіків, змішаний хор і дитячий хор. Супутніми музичними інструментами стали : орган, згодом оркестр(камерний, духовий, струнний, симфонічний).

Розглянемо сталий текст звичайної , щоденної меси «ординаріуму» :

1. «Kyrie eleison» – з грецької – «Господи помилуй» - молитовний поклик на молитву, що співається на початку меси, обряд , який входить як і до західного обряду ,так і до східного.
- 2.«Gloria» – «Слава» - частина меси, яку вперше ввів папа Телесфор у 126 році, зробивши її обов’язковою при різдвяних святах. А в VI столітті папа Сімах зробив її обов’язковою в щонедільній месі. Пізніше вона виконувалася на всіх урочистих і великих подіях, святах. Спочатку виконували її єпископи, пізніше священники і потім прихожани.

«Gloria» – виконується під час богослужіння у великий четвер, при цьому використовують в цей день супровід органу і дзвонів, але до перед вечору Пасхи – не використовується жоден музичний супровід. І як тільки виконується знову «Слава» - увесь супровід відновлюється. Розглянемо зміст частини :

<p>Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.</p> <p>Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te.</p>	<p>Слава всевишньому Богу і на землі мир, людям даруй його благословіння.</p> <p>Хвалимо Тебе. Благословляємо Тебе. Поклоняємося Тобі . Воспіваємо Тебе.</p>
<p>Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.</p> <p>Domine Deus, Rex caelestis , Deus Pater omnipotens.</p> <p>Domine Fili unigenite, Jesu Christe.</p> <p>Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.</p>	<p>Дякуємо Тобі. Бо велика Слава Твоя.</p> <p>Господи Боже, Царю Небесний , Боже, Отче Всемогутній.</p> <p>Господи, Сину Єдинородний, Ісусе Христе, Господи Боже, Жертво Божа, Сину Отця.</p>
<p>Qui tollis peccata mundi, miserere nobis.</p> <p>Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram.</p> <p>Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis.</p>	<p>Який бере гріхи світу на Себе – помилуй нас.</p> <p>Який бере гріхи світу на Себе – почуй нашу молитву.</p> <p>Йдучий поряд з Отцем – помилуй нас.</p>
<p>Quoniam tu solus Sanctus,</p> <p>Tu solus Dominus, Tu solus Altissimus, Jesu Christe.</p> <p>Cum Sancto Spiritu in Gloria Dei Patris.</p> <p>Amen.</p>	<p>Бо ти один святий ,</p> <p>Ти один Господь, Ти один Всевишній, Ісус Христос.</p> <p>Зі Святим Духом, во Славу Бога Отця, Амінь.</p>

3. «Credo» - вірую , символ віри – присутній як і в месі, так і в літургії : «Вірую в єдиного Бога Отця Вседержителя, Творця неба і землі , і всього видимого і невидимого. І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, від Отця рожденного перед усіма віками – світло від світла, Бога істинного від Бога істинного рожденного, несотвореного. Єдиносущного з Отцем, що через Нього все сталося...».

4 і 5. «Sanctus» і «Benedictus»

«Sanctus» - «свят» - один з найстаріших піснеспівів, який також входить як і до західної, так і до східної гілок християнства. (Іс.6:3).

«Benedictus» - «благословен» з (Мф.21:9):

Sanctus, Sanctus, Sanctus	Свят, Свят, Свят
Dominus Deus Sabaoth.	Господь Бог Саваоф.
Pleni sunt caeli et terra Gloria tua.	Наповнені небо і земля – слави Твоїї.
Hosanna in excelsis.	Осанна в вишніх. Благословенний той, хто слідує за ім'ям Господнім.
Benedictus qui venit in nomine Domini.	
Hosanna in excelsis.	Осанна в вишніх.

6. «Agnus Dei» – «Жертва Божа», «Посланець Божий» - остання з частин меси ординаріуму. Текст введений папою Сергієм I в кінці VII століття. Тепер він виконується кантором або хором разом з прихожанами, з традицією надломленого хліба. Текст повторюється тричі .

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi . Miserere nobis.	Посланцю Божий , який взяв на себе гріхи світу- помилуй нас.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi . Miserere nobis.	Посланцю Божий , який взяв на себе гріхи світу – Помилуй нас.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi . Dona nobis pacem.	Посланцю Божий , який взяв на себе гріхи світу- Даруй нам мир.

1.2. Жанр меси у сучасній музиці.

Ми вияснили, що меса може бути опирається на два підтипи: концертна і канонізована за всіма церковними правилами. Вже після того , як жанр меси пройшов всі можливі модифікації з плином століть (від напрямку музики до складу виконавців) , церкви неохоче приймають «якісь» зміни, боявшись хіба

що одного – розколу між прихожанами в церкві. Але зміни відбуваються як і в концертних підтипах, так і в деяких церквах.

Якщо говорити про концертний підтип, то можемо згадати британського композитора - Бенджаміна Бріттена і його «Військовий реквієм». Чим цікавий цей твір:

1. При знищенні німецькою армією собору Святого Михаїла в англійському містечку Ковентрі, тогочасна влада вирішила залишити ті руїни в знак пам'яті про «смерч, що гуляє по світу», а поруч, з часом, біля руїн звели новий храм, в якому вперше прозвучала меса – пам'яті за всіма невинними жертвами війни.
2. Канонізований латинський текст композитор об'єднав з поезією Вілфріда Оуена, який так і не дожив до своєї майбутньої слави.
3. Сам Бріттен наголошував на тому, що його твір написаний не в героїчних тонах, а що головне в цьому творі скорбота і звернення до майбутнього. А й справді, Бріттенівське «Dies irae» кардинально відрізняється від романтичного, але також потужного «Dies irae» Дж. Верді. В цьому номері ніби блискавка (кульмінація номеру) пролітає тема в духової мідної групи оркестру, яку потім підхоплює подвійний хор.
4. Говорячи про виконавський склад, то він також викликає певне захоплення: Бріттен передбачає двох, навіть трьох диригентів, два хори, два оркестри, орган і солісти. Відома навіть розкладка виконавців – найближче, біля публіки, знаходяться солісти: баритон і тенор, які являють собою військових, а біля них групується камерний оркестр. Біля камерного оркестру – мішаний хор – солістка – сопрано і симфонічний оркестр, які створюють атмосферу урочистості. І на останок – на відстані між всіма звучить і працює – дитячий хор, де останні – це прояв невинності, чистоти, голос совісті та розуму.

Цей твір водночас стає переломним моментом в музичній історії Європи ХХ століття, адже композитори тієї епохи здебільшого коливалися від неокласики до експресіонізму, імпресіонізму. А в цьому творі ми

відчуваємо всі мікси одразу, оскільки головна задача композитора полягала в тому, що кожна людина перш ніж взяти в руки зброю, задумалася про той знищений собор в своїй душі [13].

Надалі музичні колаборації та перфоменси ставали вже не тільки по одиничними явищами, а й доступними для кожного (Від творця, виконавця – закінчуючи слухачем).

З чим це пов'язано? Маємо закріплення нових течій у музиці ХХ століття: джаз, електронна музика, авангард, блюз, соул, рок-н-ролл. З приходом інформаційних революцій, зокрема третьої, з'явилися засоби, які дозволяли передавати інформацію на далекі відстані - телеграфи, телефони, радіо, телебачення (1832- 1951). А з появою кращої техніки, з'являються перші широкомасштабні студії звукозапису (після винайдення фонографу Т. Едісоном в 1877 році з'являються нові, вже з більшою кількістю звукових доріжок – магнітофони, а з цим кожен музичний інструмент і голос був і буде почутим!). Всі ці новинки дозволяли музикантам долучати не тільки нові та вдосконалені музичні інструменти, а й долучати до спільного музикування – нових музикантів - реформаторів. Все це підняло світ на нову хвилю в мистецькому житті [1].

Якщо говорити про месу в контексті джазової музики, то ми можемо відокремити новий підтип «священного, сакрального джазу» - тобто музики, що була пов'язана з основним духовним початком джазової музики, як такої, музики, що будується на релігійному контексті. Представники та їх твори: Герцог Еллінгтон («Приходь в неділю»); Вінтон Марсаліс «Абіссінська меса», Лало Шифрін («Джазова меса в концерті»), Вінс Гуаральді («Jazz Mass») [5].

У 1957 році – Мері Лу Вільямс (талановита композиторка, аранжувальниця та піаністка, яка співпрацювала з Чарлі Паркером (саксофон), Бенні Гудманом (кларнет) та багатьма іншими) - вона прийняла католицизм і це надихнуло її зблизити людей з чимось духовним, створивши три меси в джазовому стилі. Перша, у 1968 році була створена на

честь вбитого М. Л. Кінга – молодшого. І в 1975 році, в соборі Святого Патріка, в Нью – Йорку – відбулося перше тісне зближення народу з церквою, в інакшому вільнішому жанрі меси [7].

Проте вищі чини католицького світу не сприяли проходженню чогось нового в їх світ.

Ще один цікавий випадок – це творчість американського джазового флейтиста - Пола Хорна (1930 – 2014). Будучи просто музикантом в оркестрі Дюка Еллінгтона, працював також з Нет Кінг Коулом, Тоні Беннеттом. Вже з часом він записував музику до кінофільмів в кінокомпанії «National Film Board of Canada». А широко популярним став : 1. За інновації як і в металічній , так і в дерев'яній флейті. 2. Подорожуючи по світу (Тадж – Махал, піраміди Хеопса, Тибет, палац Потала) – написав ряд творів , що відноситься до джазової та музики нового віку (один із основоположників – «New Age»). Серед них можемо виокремити «Jazz Suite on the Mass Texts» (1965) з Лало Шифрином - американським джазовим піаністом та композитором аргентинського походження. Також цікавим є виконавський склад меси : перкусія, контрабас, диригент, тромбон, барабани, фортепіано, труба, арфа, валторна, віброфон, саксофон – альт, флейта, флейта – альт, кларнет, туба, хор, бас – тромбон. Шифрин – став керівником проекту. Меса складається з: 1. Gloria, 2. Prayer, 3. Sanctus, 4 . Agnus Dei, 5. Offertory, 6. Credo, 7. Interludium, 8. Kyrie. Видання «All music» нагородив альбом 3 зірками, заявивши : «Музика тут є відображенням церкви, використовуючи ширшу базу текстур і кольорів у джазі..» - натякаючи на те, що сучасна музика може просто так об'єднатися з усіма правилами церкви [6].

Але композитори не здаються. З'являється ще один різновид «металічної меси» - де богослужіння виконується під супровід важкої металевої музики. І це феноменально, адже цю ідею розвинули троє священників Церкви Фінляндії , а також двоє прихожан церкви.

29 червня 2006 році відбулося перше богослужіння в контексті важкого року. Ця подія у Фінляндії не пройшла осторонь всіх. Церкви одна за одною почали проводити таку літургію і в своїх храмах.

Ми вже дізналися, що в Україні здебільшого прийняті традиції східного обряду (Православні традиції), тобто на наш лад, це є жанр літургії. Але так, як ми багатонаціональна країна, в нас також присутній і жанр меси для тих християн, які сповідують західні традиції.

Не забуваймо, що розвитку церковної музики на наших землях ми завдячуємо Візантії та значній події – Хрещення Київської Русі в 988 році князем Володимиром Великим.

Так, ми як і всі європейські країни пройшли шлях від записування нот, знаменного розпіву, партесного співу, хорових концертів (А. Ведель, Д. Бортнянський, М. Березовського) і до літургії. В нашому колі довгий час увагу прихожан здобували за допомогою потужного хорового співу.

Але, композитори бажаючи досягти чогось нового стараються отримати освіту в західних колах, адже це було не лише престижно, але й необхідно для того щоб створити щось нове й в концертній гілці меси.

В ХХ столітті ми маємо сплеск нової хвилі в жанрі духовної музики. Це рок - кантата Левка Тарасовича Дутковського – «Діва Марія, сохрани нам Україну» (Музику і текст, якої написав сам). Дутковський – воістину геніальна людина. Це проявляється в його відношенні до створення чогось нового в жанрі популярної музики. Саме тому він по праву вважається законодавцем української естрадної музики і саме він почав першим використовувати електронні музичні інструменти в Україні та взагалі в СНД.

Він навчав з «нуля» співати, грати на музичних інструментах та просто сценічної культури - все це бережне відношення до свого бренду, «дітища» дало свій результат – ВІА «Смерічка», яка була популярною всіх країнах СНД.

Він черпав силу з фольклору та свого досвіду , адже він є досвідченим музикантом та режисером, певно це пояснює велику кількість його шлягерів, які знані в цілому світі (« Черешневий гай»(сл. Б.Стельмаха), «Зачаруй»(сл.Олександра Вратарьова), рок - композиція «Черемоше сивий» (сл.Мик.Негоди), блюз – балада «Скрипка без струн» (сл. Анатолія Драгомирецького), «Горянка» (сл. Мик. Леонтьока), «Якщо любиш, кохай»(сл. Мих. Ткача).

Ця бурхлива хвиля використання популярної жанрів музики заходу (блюз, рок, джаз) та українського фольклору, що є дуже важливим - стала визначним вектором для ВІА «Смерічки» .

Увесь цей досвід став для Левка Дутковського потрібним для написання такого шедевру, як «Діва Марія, сохрани нам Україну». Це дійсно щось нове і потрібне було для українського народу, адже дата написання – це 28.08.1990 рік (м. Чернівці), що є дуже важливим, адже майже через рік 24 серпня 1991 року Україна здобула таку жадану і потрібну Незалежність [14].

Так, тут немає взагалі ніяких канонів, що схвалюються церквою (починаючи від тексту продовжуючи жанром написаної музики) , але також можна вважати , що даний твір відкрив нову гілку концертності , яка збагачена поєднанням жанру рок музики та класичної «кантати». Цікаві поєднання спостерігають і у виконавському складі , який теж пройшов свою часову модифікацію - спочатку це була вокальна група(де присутні соло двох тенорів, баритона і сопрано) та звичайно , що це був вокально – інструментальний ансамбль. Але через певний час цей твір був випущений вже з новим аранжуванням, де ми зустрічаємо вже не тільки вокально-інструментальний ансамбль, а вже і симфонічний оркестр, соло, дитячі, мішані , однорідні хори.

Найбільший виконавський склад ми можемо згадати на Творчому звіті мистецьких та аматорських колективів Київської області в Національному Палаці «Україна». Фінал концерту 15 квітня 2002 році на Великодні

Свята, де ми зустрічаємо таких метрів української естради , як Тарас Петриненко, Алла Попова та інших. А також масштабний виступ був у Чернівцях , який був приурочений до 70- ліття Левка Дутковського.

Тут прозвучав скорочений варіант рок – кантати під керівництвом диригента – Заслуженого діяча мистецтв України - Йосипа Созанського (випусника ЛНМА), склад : Академічний симфонічний оркестр філармонії м. Чернівці, Заслуженого академічного Буковинського ансамблю пісні і танцю(А.Кушніренка) , Академічного камерного хору «Чернівці», керівник якого на момент виступу була солісткою – Надія Селезньова, старший хор Чернівецької музичної школи №1, солісти – В. Шнайдер, А. Монін та солісти фольк-рок гурту чернівецької філармонії (під керівництвом Л.Дутковського).

Дана рок-кантата отримала безліч нагород («Створімо сучасну українську патріотичну пісню», 1997 року, яку отримав з рук метра хорового письма в Україні – А. Авдієвського) , але найважливішою стала нагорода в 1998 році: Гран –прі Президента України за власні вірші та музику рок – кантати «Діва Марія...» . Розглянемо загальний приспів , текст якого є надзвичайно потужним за змістом, але який не збудований по канонах біблійського тексту, мабуть в цьому є найбільша родзинка:

«... Діва Марія, Діва Марія,
Наш народ весь об'єднай,
Та й навчи любити рідний край.
Поможи нам, поможи.
Землю Українську зберегти
Діва Марія, Діва Марія...»

Левко Дутковський – є прикладом для багатьох молодих керівників різноманітних музичних колективів , та й просто музикантів. Я була свідком того, як під вокального конкурсу в Одеській області, конкурсанти з м. Донецьк виконували його пісню «Черешневий гай» , цей факт - маленька зернина того , що правильний меседж та вчасно вкладені емоції в свою

творчість – є великою силою об'єднання, адже в той момент, то було літо 2007 року, для мене тоді поєднався захід, південь та схід. Тому те, що ми робимо - все повинне робитися з любов'ю, як це робив і робить пан Лев.

Також ми маємо й класичні прояви в жанрі меси:

- 1) «Missa Brevis» для солістів, хору і органу (Максима Устинова);
- 2) «Gloria» - Гімн Всеукраїнської Літньої Хорової Академії на текст Григорія Сковороди (І. Алексійчук);
- 3) «Agnus Dei» для 4-ьох флейт, ударних і органу 1996 року (Ігор Щербаков) та інші [14].

Якщо прослідкувати українську духовну музику ХХІ століття, також можемо згадати і Рубена Толмачова, який є майстром вокально – хорового мистецтва, твори якого в більшості випадків звучать «а cappella» адже він є одним із засновників вокального секстету «ManSound» (1994р), який спирався на джазовий напрям, їхня дорога була не легкою, але вони стали популярними й далеко за межами України. Учасники вокального гурту не тільки добрі музиканти, а й стали також добрими акторами при озвучуванні фільмів та мультфільмів компаній: «Disney» і «Pixar». А також він є керівником Хорової капели хлопчиків і юнаків «Дзвіночок». Толмачов також пробує поєднувати в своїй творчості елементи популярної та духовної, академічної музики. І це вилилось в низку вдалих проектів та творів. (Обробка пісні «Україна» - у виконанні соло Т. Петриненка, «Богородице Діво, Радуйся», ремарка «Тече вода в синє море» - по музиці Б.Лятошинського, цикл «Різдвяне дійство» і безліч обробок популярних пісень України для проекту «Битва хорів» у 2014 році). Нині він успішний виконавець, диригент, композитор та педагог [9].

Розділ II

Виконавсько – стильовий аналіз твору Б. Чілкотта «Маленька джазова меса»

2.1 Життєвий і творчий шлях Роберта «Боба» Чілкотта.

«Сучасний герой британської хорової музики» - так назвала композитора Роберта «Боба» Чілкотта найстаріша газета «The Observer» [3].

Роберт Чілкот (Robert «Bob» Chilcott) – британський композитор, диригент та співак. Майстер хорового письма. З 1985 – 1997 року працював у вокальному ансамблі – «The King's Singers», в якості тенора. З 1997 року проявляє себе та працює в якості композитора [3].

Народився Р. Б. Чілкотт 9 квітня 1955 року в Плімуті, Англія. Починав своє навчання музики з співу в хорі Королівського коледжу Кембриджу. Ставши потім студентом, не переставав працювати з цим же хором, він став їхнім диригентом, де було багато хористів коледжу, включаючи також жінок, професорів та старших викладачів коледжу. Потім з хором, у Королівському коледжі, у 1967 році, вони записали «Pie Jesu» з «Реквієму» Габрієля Форе.

Відчувши смак хорового мистецтва – здійснює свої перші творчі спроби. Насамперед – Чілкотт – знаний своїми хоровими композиціями для дітей. Ось як ця: «Can You Hear Me?» («Ти мене чуєш?»). Боб подорожував з концертами у США, Австралії, Японії, Естонії, Латвії, Німеччині, Чехії. Чілкотт - почесний член фестивалю в Новому Орлеані, а також він є асоційованим членом Новоорлеанського дитячого хору. Саме для цього хору він створив «A little jazz mass» («Маленька джазова меса»), «Be simple little children» («Будьте просто дітьми»), «I lift my eyes» («Я піднімаю свої очі»), «Happy land» («Щаслива земля»), «This day» («Цей день»).

Також в Британії набула популярності кантата «The making of the drum» - для хору та ударних інструментів, що виконувалася хорами: Камерним хором Європи, «BBC Singers», Новозеланським молодіжним хором, тайпейським молодіжним хором. Твір «This day» виконувався в соборі св. Людовіка у

Новому Орлеані 25 червня 2007 року , у виконанні близько 210 хористів з усіх Сполучених Штатів.

З'являються як духовні твори, так і просто збірки його творів:

1. «Canticles of Light» («Пісні світла») та «Jubilate» («Юбіляте») («Canticles of Light» виконував хор «The Addison Singers» у 2004 році у Лондоні, а в наступному році вони виконали «Jubilate» в залі Карнегі - Хол),
2. збірка «Aesop's Fables» («Байки Езопа») для САТБ та фортепіано (видана у 2008 році видавництвом Оксфордського університету «Oxford University Press»).

Також в Р.Б. Чілкотта є «Requiem», прем'єра якого відбулася 13 березня 2010 року в Оксфорді. Диригент – Ніколас Клеобері та оксфордський хор ім. Баха та Королівського філармонічного оркестру.

Також Р. Б. Чілкотт, виступив як диригент з прем'єрою «On Christmas Night» («У різдвяну ніч»). Прем'єра відбулася 12 грудня 2010 року в університетській церкві Христа в Остіні, Техас. Британська прем'єра цього ж твору прозвучала у виконанні хору The Arnold Singers – під керівництвом диригента Річарда Данстена – Зігтерманса. 14 грудня 2011 року «On Christmas Night» прозвучала в Шотландії - в Единбурзі.

2013 році він здійснив постановку «St John Passion» («Страсті св. Іоана») разом з Вельським кафедральним хором. Його твір «Ophelia, Caliban, and Miranda» («Офелія, Калібан та Міранда»), у 2016 році, були виконані на фестивалі в Юджині, Оригон.

Р. Б. Чілкотт став президентом Саутендського хору хлопчиків, який часто гастролює по всій Британії. Композитор є головним гостьовим диригентом хору «BBC Singers» і протягом семи років був диригентом хору в Королівському коледжі музики в Лондоні.

Боб керував хоровими колективами у понад 30 країнах світу та працював із багатьма тисячами співаків – аматорів по всій Великобританії. У 2017 році Боб отримав почесну премію (стипендію) від Королівської школи церковної музики, а в 2019 році – стає головним

диригентом Бірмінгемського університету. А також співпрацює з камерним хором Х'юстона та хором Вроцлавської філармонії .

2.2 Музично – теоретичний та виконавський аналіз «A Little Jazz Mass» - «Маленької джазової меси» Б. Чілкотта.

«A Little Jazz Mass» - «Маленька джазова меса» - яскравий зразок поєднання популярної так і класичної духовної музики, адже кожний номер (їх всього 5) витриманий в джазовому стилі – це супроводжується гармонією, складністю ритмічних груп ітд.

Меса вперше була виконана на хоровому фестивалі в 2004 році. Дитячим хором Нового Орлеану, диригент – Шеріл Дюпон. Сам композитор в нотному примірнику зазначає: «Я завжди любив джаз. Свою кар'єру в якості композитора – аранжувальника я розпочав на радіо – оркестрі BBC, і, будучи членом Королівських співаків, я виступав з такими артистами, як Джордж Шурінг, Річард Родні Бенетт, біг – бенд WDR – ці всі переживання вплинули на музику яку я складаю.

В цьому масовому середовищі я спершу написав партію фортепіано, яка може виконуватися точно так, як написана, однак, я б заохочував піаніста вільно імпровізувати на акордовій структурі, а також заохочував додати бас – барабани та інші музичні інструменти» [19].

Досліджуючи різноманітні виконання даної меси: є й класичні стилі виконання за його складом (жіночий «високий» хор, фортепіано, контрабас, бас - барабани), так і мішані хори з використанням бас – гітар; і різноманітних ударних інструментах. Наприклад у виконанні Цинцинатського хору хлопчиків ми бачимо не тільки класичне виконання меси, а й пантомімічний супровід, який триває протягом всієї меси та пояснює зміст кожного канонізованого латинського тексту.

Тобто слова Чілкотта , на мою думку, можна трактувати так, що кожна молитва, як і людина є чимось сокровенним і не схожим одне на одного.

Саме те, що Чілкотт занурив класичний, академічний тип меси в цілковито інакший стиль – робить її цікавою більш доступною для широких мас. Проте кожна з частин витримана певному « настрої та штрихах» . Ось наприклад: в 2 частині – «Gloria» - ми чуємо свінговий характер, ритми (свінг – це одна з форм американської джазової музики , яка набирала популярності між 1930 – 1950 роках . Свінгова музика має дві сильні сторони – це потужна духовна секція музичних інструментів , а також ритм секції). А ось 5 частина «Agnus Dei» - це цілковита блюзова балада (Блюз – також жанр вокально – інструментального музичного мистецтва, що також належить до джазових витоків. Що приблизно виник в 1860 – роках на основі африканських музичних традицій).

Якщо слідкувати за канонами класичного типу структури меси , то Чілкотт використав ординарій(ordinarium missae), проте зробив виключення , в його месі відсутня III частина – «Credo» - «Вірую».

Розглянемо кожну частину по суті.

Відкриває нашу месу перший номер «Kirie» (Kirie eleison – Господи помилуй) - маємо незмінний канонізований латинський текст підкріплений майбутніми настроями свінгу з «Gloria» - другого номеру. Легкі перші нотки джазу полонять душу наших виконавців та слухачів. Основний мелодичний малюнок в сопрановій партії протистоїть всім іншим групам хору, і на вигуках *Christe*» (14 – 15 такт) :

Chri - ste, Chri - ste, Chri - ste

Весь хор та супровід групує нашу увагу до єдиного унісону, який розчиняється в акордовій ланці секвенцій:

16

- le - i - son, Chri - ste, Chri - ste, Chri - ste e - le - i - son,

8

19

mf

Ky - ri - e, Ky - ri - e e - le - i -

mf

22 *mp*
S.1 - son.
mp
S.2 - son. Ky - ri - e.
mp *p*
A. - son. Ky - ri - e.
mp *p*
T. B. - son. Ky - ri - e.
mp

Номер має дві півномірні схожі частини між собою. В кінці композитор використовує невелике заповільнення з акцентованими синкопами по півтонах.

Наступний номер «Gloria» №2 - один із центральних номерів меси. Це яскрава зав'язка всього. Сама частина складається з трьох частин. В першій частині ми маємо явні свінгові квадрати, які змінюються, хіба, що при зміні гармонії. Слово «gloria» Чілкотт багаторазово підкреслює в хорі за допомогою ритмічних акцентів та синкоп. (Глорія, №2, 50 – 58 такти):

50 Quick 4 with swing ♩ = c. 208

54

S. A. *f*

Glo - ri - a in ex - cel - sis De - o, glo - ri - al

T. B. *f*

58

Glo - ri - a in ex - cel - sis De - o, glo - ri - al

На слові «laudamuste» в чоловічому хорі він використовує такий же принцип, в жіночому хорі він використовує короткі дві фрази («Gloria» №2, 71 – 79 такти):

71

S. & A. *unis.* *f*

ah

T. & B. *unis.* *f*

Lau - da - mus_ te, be - ne - di - ci - mus te, a - do -

І на завершення він й надалі притримується того ж принципу. Середня частина – виконується в довільному, повільнішому ритмі («Slowly feel») – це ліричний відступ від всього жвавого початку. Партія фортепіано витримана в кращих джазових романтичних традиціях. Третя частина – є точним аналогом 1 частини, лише з однією різницею – і це слова, адже

характер, темп все зберігається – збільшується тільки теситура для хору на словах «Jesu Christe». Кінець є назвичайно потужним і ми відчуваємо знову набір синкопованого ритму як і в хорі, так і в супроводі:

130

Je - su Chri - ste, Je - su Chri - ste.

ff

24

138

glo - ri - a De - i Pa - tris. A - men, a - men.

fff

№ 3 «Sanctus» («Свят»)- повільний та ліричний відступ всієї меси . Композитор не зраджує синкопованому ритму також посилює ефект спокою звичайними акордами , які дублюються як і в жіночих , так і в чоловічих голосах. Це своєрідна ода спокою, вічності:

3. Sanctus

182 Gentle and rocking $\text{♩} = 1/6$
p *rit.*

186 *p* *rit.*
San - ctus, San - ctus Do - mi - nus, San - ctus.

190 *p* *rit.*

The image shows a musical score for the Sanctus. It includes a piano accompaniment and two vocal parts (Soprano and Tenor). The tempo is marked 'Gentle and rocking' with a metronome marking of quarter note = 1/6. The dynamics are 'p' (piano) and 'rit.' (ritardando). The lyrics are 'San - ctus, San - ctus Do - mi - nus, San - ctus.' The score is in a key with three flats and a 3/4 time signature.

№ 4 «Benedictus »(Благословенний) . Це своєрідне повернення до характеру №1, №2 . Композитор , як «сніговий шар» збирає всі теми – одна за однією, приходячи до слова «Hosanna!» («Осана!», 191 – 198 такти):

f
ni. Ho - san - na in ex -

f
Ho - san - na in ex -

f
Ho - san - na in ex -

f
Ho - san - na in ex -

The image shows four staves of musical notation for the 'Hosanna' section. Each staff has a dynamic marking of 'f' (forte). The lyrics are 'ni. Ho - san - na in ex -' and 'Ho - san - na in ex -'. The notation includes accents and slurs over the notes.

яке також підкреслюється за допомогою акцентів та синкопованого ритму. І завершується номер насиченою акордовою фактурою в партії фортепіано та унісоном в хорі.

І король всієї меси – «Agnus Dei» № 5 – це як ода до всесвітнього миру, що так потрібен людству. В цьому номері розкривається вся краса і велич легкого хорового пера Роберта Боба Чілкотта.

Звичайні акорди, що звучать в супроводі фортепіано, зокрема в правій руці – це своєрідні краплі дощу відбиваються з музичного стану, і це є легеньким полотном на фоні якого звучить вступна мелодія в лівій руці. Відкриває блюзову феєрію партія сопрано. Тріольний ритм, подекуди й надалі залікований - знову створює систему синкоп, що й надалі будуть в цьому творі.

Хор приєднується на словах «miserere nobis» («помилуй нас») і зовсім на нюансі піано, адже з часом цей вислів стане, як крик про допомогу. В номері присутній постійний приспів, що звучить тричі, як прохання, запитання, яке тільки в кінці буде закінчуватися такою відповіддю: «Dona nobis pacem... pacem... pacem» («Даруй нам мир... мир... мир...») – і останнє слово – мир – буде найбільш тихим відлунням кожного серця.

247

S.
A.

- cem, do-na no-bis pa- cem, do-na no-bis pa - cem,

T.
B.

ff

mp

rit.

251

pa - cem, pa - cem.

Хочеться згадати такий душевний і прозорий дует партій : сопрано та альта, який доповнює партія фортепіано. Які влучні він використовує стрибки ч.8 в партії сопрано на словах «quitollis» («на себе»), що в поєднанні з тріолями – полонять розум і душу кожного музиканта.

Знову ж таки, Чілкот – хороший хормейстр, і немає нічого дивного , що він використовує надзвичайно вдалі поєднання хорових партій.

Сам же кінець твору він підкреслює модуляцією з f moll- в g moll, що в потрібний момент дає нам надію на краще майбутнє.

Висновки

«У 1949 році польське радіо транслювало Джазовий фестиваль у Ніцці, на якому грав Армстронг. Тоді я, як і Анджей Тшасковський, із подивом дізнався, що джаз має шанувальників. Досі я вважав це проявом терору на радіо стосовно слухачів. Хоча джаз був, як і раніше, чимось неприємним для моїх вух, однак я почав відчувати нагальну потребу в цій музиці. Певні ритми, звучання засурдинених труб, контрабасові ходи – все

це бренькало в підсвідомості й вимагало пізнання» Адам Славінський, музичний критик (Польща).

А й справді музика в джазовому стилі та й сам джаз – надзвичайно складний етап в житті кожного музиканта. До неї потрібно «прийти» її потрібно відчувати. Адже – це не тільки сама техніка, а в першу чергу душа, магія.

На мою думку, ця меса - це велике досягнення всесвітньої хорової музики. Вона за короткий час стала дуже популярною та охопила увесь світ, який любить не тільки класичні канони.

Таку простоту і доступність водночас - не є легко поєднати , оскільки, потрібно увійти в стан спокою, насамперед – душі. Адже джазова музика – це той місточок між мріями та можливою і доступною реальністю для людства.

«A little jazz mass»– є потужним арсеналом в репертуарі кожного хору, адже музику створив неперевершений маестро хорового письма Британії – Роберт Боб Чілкотт- знавець всіх тонкощів людського голосу, його можливостей.

Список використаних джерел

1. Купкіна Н.С. Специфіка жанру меси у творчості французьким композиторів ХІХ століття. Харків Україна, 2019, 82 с.
2. Остащук І. Б. «Екстраординарна форма» латинської Меси в культурно – релігійній ідентичності. *Гілея*, 2015, Вип. 101(10), С. 352 – 356.

Інтернет джерела

3. <https://bobchilcott.com/bio.html>
4. <https://www.britannica.com/art/mass-music>
5. <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/shcho-take-dzhaz-citati-pro-dzhaz-sim-vislovlyuvan-pro-dzhazovu-muziku-50155136.html>
6. <https://www.discogs.com/ru/Paul-Horn-Jazz-Suite-On-The-Mass-Texts/release/7320172>

7. <https://www.jazzmap.ru/genres/>
8. https://www.bbc.com/russian/society/2014/11/141109_britten_requiem_kan
9. <https://parafia.org.ua/piece/rizdvyane-dijstvo/>
10. <https://www.vivatart.com.ua/konkursy/bortnyanskiy/zhyuri/ruben-tolmachov/>
11. <https://www.pisni.org.ua/persons/106.html>
12. https://wikizero.com/uk/%D0%94%D1%83%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9B%D0%B5%D0%B2_%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
13. <https://www.belcanto.ru/or-britten-requiem.htm>
14. http://www.ivasjuk.org.ua/names.php?lang=uk&id=levko_dutkivskyj
15. <http://www.m-r.co.ua/mr/mr.nsf/0/efbbf275edd50b71c225780d003c9b9c?OpenDocument>
16. [https://znaimo.com.ua/%D0%9C%D0%B5%D1%81%D0%B0_\(%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D0%B2%D1%96%D1%80\)](https://znaimo.com.ua/%D0%9C%D0%B5%D1%81%D0%B0_(%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D0%B2%D1%96%D1%80))
17. <https://www.visnik.org/pdf/v2011-05-40-verbytska-shokot.pdf>
18. <https://who-is-who.ua/main/page/bukovina/97/21>
19. <https://www.organy.lviv.ua/compositions/works-for-organ-ukrainian-composers>
20. <https://www.radiosvoboda.org/a/914993.html>